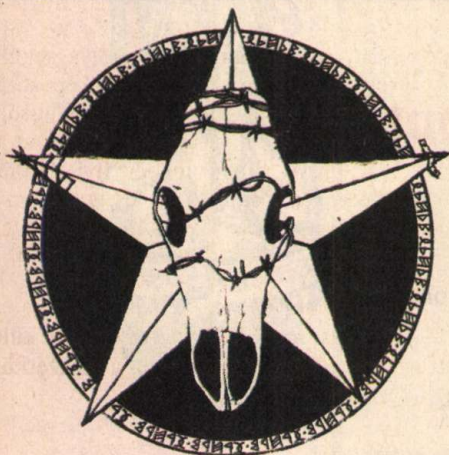

Ki köp nagyobbat?

Magyarország liberális szemüvegen át

Október 23-án mutatják be a **Hazám, hazám...**, avagy a **politika halála** című **Kréta** kör-produkciót a **Fővárosi Nagycirkuszban**, melyet így harangoztak be: „egy kis nép sorsát, reményeit, kultúráját, keservét, ostobaságát és hőseit ismerhetjük meg konkrét utalás és személyeskedés nélkül”. Ám a **Zsámbéki Szombatok** keretében már többször is játszották a darabot, egyik legnagyobb nemzeti ünnepükön, Szent István napján is. Azok közül, akik látták az előadást, többen megbotránkozva jelezték lapunknak: hideg zuhanyként érte őket a nemzeti érzelmeket bántó jelenetek sora. Véleményük szerint egy ilyen darabot pofátlanság nemzeti ünnepen játszani.

HAZÁMHAZÁM

A **Schilling Árpád** által rendezett darabról azt írja a **Zsámbéki Szombatok** programfüzete: az utolsó idegen búcsúztatásával kezdődik, s a nagy nemzeti álom, az első saját úrrakéta fellövésével végződik a történet, amely az elmúlt tizenkét év eseményeit eleveníti fel színészi víziók formájában. Azonban ezek a víziók nem arattak osztatlan lelkesedést, az egyik előadáson ugyanis paradicsommal dobálták meg a színészeket, és többen is elhagyták a helyszínt már néhány jelenet után, köztük **Melocco Miklós** szobrászművész és felesége is.

A jó ízlés halála

Egy zsámbéki polgári kör tagjai, akik augusztus 20-án végignézték a darabot, eljuttatták szerkesztőségünkbe felháborított nyilatkozatukat. Úgy érezték, új idők új szelei csapták arcul őket Szent István

napján, annál is inkább, mivel az utóbbi években hozzászoktak ahhoz, hogy nagy tisztelettel szokás megemlékezni erről a napról. Ezért nagy várakozással készültek a darabra, melyben olyan színészek játszottak, mint például **Gyabronka József**, **Csákányi Eszter**, **Scherer Péter** és **Mucsi Zoltán**. Nem készültek fel azonban arra, hogy hazánkat, a magyarokat és az elmúlt tizenkét év változásait liberális görbe tükörben látják viszont. Bár a görbe tükörnek is lehet pozitív hatása, ha jobbító szándékkal tartják az ember elé, ám ebben a darabban többen hősies kitartásuk ellenére sem találtak pozitív üzenetet. A nyilatkozatban azt írják: „Nem vagyunk prűdek, ezért túltettük magunkat azon, hogy a teljesen döntésképtelen magyar választónak a fenekét szó szerint kitorlik, hogy alpári kifejezéseket használnak – ezek

a mai színházi világban mindennapos dolgok. Azonban kifejezetten sértőnek éreztük a trágár szavakat bizonyos szövegekben, például a Nők Pártjának jelszavaként skandálva: »A magyarok Istenére esküszünk, esküszünk, hogy f...t a szánkba nem veszünk.« Megalázó volt, hogy az átlagos magyar családot alkoholistának, közönségesnek és idiótának mutatja be, akik imádattal csüngenek a nyugati világon.” Megbotránkoztatta őket az a jelenet is, amikor a szimbolikus és összetartást erősítő facsemete ültetését kifigurázva a szereplők egy száraz deszkát ástak a földbe, mondván: „Éljen és viruljon, mint a nemzet!”, majd mikor a deszka kidőlt, legyintettek, hogy így is jó lesz. Ezzel azonban nem ért véget az otromba jelenetek sora. **Kende Péter** példáját követve **Orbán Viktor** is kapott egy kicsit, hiszen egy jeleneten keresztül gyerekkorával foglalkoztak, agresszív, verekedős, debil óvodásnak

ábrázolták. Nem feledkeztek meg nemzeti imádságunkról sem: a jelenetben román katonák köpködtek, miközben a legyőzött magyarok összeülekezve énekeltek a Himnuszt. Merthogy az írók – **Tasnádi István** és **Schilling Árpád** – elképzelése szerint ez lenne a vége, ha megpróbálkoznánk az elcsatolt területek visszaszerzésével. Az alkotóknak a választási vitákról is volt véleményük: a kulturális vitát az döntötte el, ki köp nagyobbat, a sportét pedig az, ki üt nagyobbat. A legszomorúbb azonban az volt, hogy a főleg fiatalokból álló közönség nagy része önfelgedten vihogott a látszólag ártalmatlan, de valójában súlyosan romboló poénokon.

Nemzeti ünnep – másként

Schilling Árpád, a darab rendezője és írója egészen másként látja a helyzetet. Azzal tisztában volt, hogy az előadás fel fogja szítani a kedélyeket, de nem számított olyan heves reakciókra, mint a paradicsomdobálás. Nyilvánvalónak tartotta, hogy ha belemegy ebbe a kérdésbe, az mindenképpen vitaalap lesz, nem mindenkinek fog jölesni a kritika.

– Lehetőség szerint a legpártatlanabbak próbáltunk lenni – állítja a rendező. – Amit mi keresünk, az elsősorban nem egy adott oldal problémája és bántása, hanem egy összprobléma, egy tizenhárom éves nagy kérdés. Nekem eleve pozitív volt, hogy akik a nyilatkozatot írták, végignézték az előadást, és kíváncsiak voltak rá. Az az előadás, amit itt a cirkuszban fogunk csinálni, nem teljesen az lesz, amit Zsámbékon láthattak a nézők. Azt gondolom, hogy összetettebb és előadásszerűbb lesz, mert a zsámbéki színészek improvizációja inkább egy etűdszerű produkció volt. Amit itt fogunk csinálni, kompakt előadás lesz, gondolatilag sokkal kiforrottabb, és ezáltal olyan vitára fog serkenteni, amely mégis elvezet valahova. Például oda, miért van az, hogy sok fiatal elégedetlen az elmúlt tizenhárom évvel. Nem egy oldallal vagy párttal, hanem úgy általában elégedetlen. Ez számomra sokkal fontosabb lenne, mint az, hogy csak annyit vegyenek le belőle, hogy én liberális szemszögből bántom a magyar népet. Azt szeretnénk az előadással elérni, hogy például azok is hajlandóak legyenek egyfajta önkritikára, akik kiadták ezt a nyilatkozatot. Mi egy kabaréjellegű komédiát pró-

báltunk csinálni, függetlenül attól, hogy vannak olyanok, akik nem értettek ezzel egyet. Ugyanis úgy gondolom, hogy erről az egészről csak humorosan lehet beszélni. Nem érzem azt, hogy látványos és fontos dologban előbbre jutott volna az ország, sokkal inkább, mintha ugyanazoknak az embereknek – a többségnek – ugyanazok a problémái lennének még mindig. Nem az a fontos, hogy ki van aktuálisan hatalmon, hanem hogy megoldottak-e vagy sem a konkrét, személyes problémák – véli Schilling Árpád.

Arra a kérdésünkre, hogy mindehhez miért van szükség a nézők által kifogásolt nagy mennyiségű trágárságra, a rendező azt válaszolta, hogy ha az ország problémáiról és lakosairól, vagyis magunkról próbálunk meg beszélni, akkor ehhez ugyanúgy hozzátartozik a trágárság, mint a szentség és a szentségtelenség, illetve a dolgoknak ez az összevisszasága.

– Nagyon nehéz bizonyos dolgokat elmesélni anélkül, hogy valamilyen formába ne öntenéd. Így például a trágárságról trágárság nélkül nem lehet beszélni. Az a kifogásolt jelenet, melyben nők skandálnak bizonyos jelszavakat, egy feminista mozgalom paródiája volt – alapja az volt, amikor *Cicciolina* megpróbált pártot szervezni. Akkoriban több interjú és újságcikk készült róla, ennek a bugyutaságát, kiforratlanságát próbáltuk ebben a jelenetben bemutatni. Ugyanis abban a részben pártokat és kampányukat ábrázoltunk zanzásítva. Így próbáltuk meg megmutatni, hogy ez mennyire nevetséges. Az eszközzel valóban lehet vitatkozni, de az más kérdés, hogy magával a gondolattal vagy csupán a formával van probléma.

Orbán Viktor gyerekkori ábrázolásáról a rendező elmondta, hogy a jelenet lényege az volt, hogy mi történik akkor, ha a politikálást áthelyezzük egy másik közegbe, az óvodába.

– Éppen ezért nemcsak Orbán Viktor neve hangzott el, hanem keresztnév is: Marika, mint *Torgyán József* felesége; Gábor, mint *Fodor Gábor*; Ibolya, mint *Dávid Ibolya*. Ennek alapján tehát nem a gyerekkorról beszéltek, hanem a politikát vizsgálták egy ilyen közegben.

A jelenet üzenete szerint tehát nem az volt, hogy arról meséljünk, amiről nyilvánvalóan nincsen tudásunk, hogy Orbán Viktor vagy akármelyik politikus milyen volt gyerekként. Aki ezt így értelmezte, az minden bizonnyal félreértette.

A nemzeti ünnep tekintetében a rendező szintén nem ért egyet a kritikákkal.

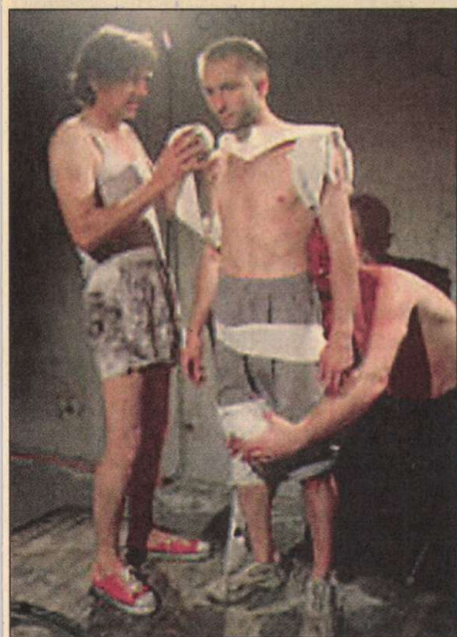
– A nemzeti ünnepek nem pusztán arról szólnak, hogy ünnepelünk, hanem hogy önvizsgálatot tartunk, hiszen az ünnep erről is szól. Számomra, aki szintén ennek a nemzetnek a polgára vagyok, és ezt szerethetem vagy nem szerethetem, de itt élek, és tetszik vagy nem tetszik ezekhez a szabályokhoz alkalmazkodnom kell. Amikor ilyenkor összejöveteleket tartunk a színházban, nemcsak magunkat ünnepeljük, hanem megbeszéljük, hogy hová jutottunk. Mi nem válaszokat adunk, hanem kérdéseket teszünk fel. Nagy különbség a zsámbéki előadáshoz képest, hogy az október 23-i előadásban kihangsúlyozzuk, hogy nem valami ellen irányul a dolog, hanem valami mellett foglal állást. A munka során ugyanis megtaláltam azt, amit kerestem, vagyis, hogy együtt kell elviselnünk a rosszat és a jót, és nem szabad egymásnak menni. Ez lesz a darab nagyon pontosan körülhatárolható, pozitív üzenete az előadás végén, és ezért különösen fontos, hogy éppen egy nemzeti ünnepen mutassák be.

„Objektív” szerzőgárda

Kérdés, hogy ennyi indok elég-e? A darab hangvétele és mondanivalója ugyanis sokféleképpen értelmezhető, magyarázható, lehet szeretni vagy nem szeretni, válthat ki jogosan elismerést vagy felháborodást, de mindez a kulturális természetű viták berkein belül is megmaradhatott volna, ha nem éppen két nagy nemzeti ünnepünkre esik a bemutatója – mint a rendező szavai- ból kitűnik, tudatosan.

Az állítólagos objektív szándékról pedig mindenképpen megjegyzendő, hogy – bár a későbbi szórólapokon több név már nem található meg, a rendező állítása szerint időközben ők kiszálltak a darabból – a programfüzetben még több, az SZDSZ-hez közel álló név is olvasható a szerzők között: például a Népszabadság hasábjain ismertté vált *Bächer Iván* (Bartók csomagol), illetve az SZDSZ-es képviselő *Eörsi Mátyás* nagybátyja, a Magyar Narancs publicistája, *Eörsi István*, aki egyetemi éve alatt *Lukács György* tanítványa volt. Ezenkívül részt vett a darab előkészítésében a köztudottan balliberális *Parti Nagy Lajos* is. Utóbbi kettő a Soros Alapítvány alkotói díjával is büszkélkedhet. A pártatlanság és objektivitás jegyében.

Barta Boglárka – Fehérvári Krisztina

ny kritiká a Hazám, hazám... avagy a politika helye a művészetben?